

Leigubifreið

NÁMSKRÁ
fyrir leigubifreiðaréttindi

FLOKKUR B
Farþegaflutningar í atvinnuskyni

UMFERÐARSTOFA

Janúar 2005

Umferðarstofa

SAMGÖNGURÁÐUNEYTIÐ

Hafnarhúsinu við Tryggvagötu 150 Reykjavík
kennitala: 550269 - 1639
sími: 545 8200, bréfsími: 562 1702,
netfang: postur@sam.stjr.is,
veffang: <http://www.samgonguraduneyti.is>

Tilvísun:
SAM04020091/601
14. janúar 2005
BÁB/--

Með tilvísun til 3. mgr. 26. gr. reglugerðar um ökuskírteini, nr. 501 frá 11. ágúst 1997, staðfestir ráðuneytið hér með eftirtaldir námskrár:

- I. Námskrár fyrir aukin ökuréttindi:
  - a. Námskrá fyrir almennt nám til aukinna ökuréttinda (grunn nám).
  - b. Námskrá fyrir vörubifreiðaréttindi (flokkur C).
  - c. Námskrá fyrir hópibifreiðaréttindi (réttindi til farþegaflutninga í atvinnuskyni, fyrir flokk D).
  - d. Námskrá fyrir leigubifreiðaréttindi (réttindi til farþegaflutninga í atvinnuskyni, fyrir flokk B).
  - e. Námskrá fyrir eftirvagnaréttindi (flokkur CE/DE).
- II. Námskrá fyrir eftirvagnaréttindi (flokkur BE).

Námskrárnar eru samdar og gefnar út af Umferðarstofu og voru sendar ráðuneytinu með bréfi, dagsettu 24. maí 2004.

Námskrárnar skulu taka gildi 1. apríl 2005 þó þannig að ökuþróf, byggð á ákvæðum þeirra, skulu fara fram frá og með 1. maí 2005. Ökunemar, sem hefja nám í öskuskóla fyrir 1. apríl 2005, mega ljúka prófi samkvæmt eldri námskrá, útgefinni 4. ágúst 1993, fari prófið fram fyrir 1. júní 2005.

Sturla Böðvarsson

Sigurbergur Björnsson

Námskrá fyrir aukin ökuréttindi
Framhaldsnám – flokkur B fólksbifreið,
farþegaflutningar í atvinnuskyni

Efnisyfirlit

1. SKIPULAG ÖKUNÁMS	3
1.1 INNGANGUR	3
1.2 MEGINMARKMIÐ	3
1.3 SKIPAN NÁMS	5
2. FERÐAFRÆÐI	7
2.1 MARKMIÐ	7
2.2 EFNISÞÆTTIR	7
2.3 KENNSLUMARKMIÐ OG PRÓFKRÖFUR	8
2.3.1 Þjónusta við farþega	8
2.3.2 Reglur um farþegaflutninga.....	10
2.3.3 Slysavarnir og björgun	11
2.4 EFNISTÖK.....	12
3. VERKLEG KENNSLA	12
3.1 MEGINMARKMIÐ	12
3.2 ALMENNAR ÁBENDINGAR TIL ÖKUSKÓLA	13
3.3 KENNSLUMARKMIÐ OG PRÓFKRÖFUR	14
3.3.1 Öryggisskoðun ökutækis.....	14
3.3.2 Sérstakar leikniæfingar	14
3.3.3 Akstur í umferð.....	14

4. PRÓFLÝSING	16
4.1 PRÓFFERLIÐ	16
4.2 FRÆÐILEGT PRÓF	16
4.3 VERKLEGT PRÓF	17
4.3.1 Munnlegt próf	17
4.3.2 Aksturspróf.....	18
4.4 PRÓFBIFREIÐIN	19
4.5 PRÓFDÆMING	19
4.6 PRÓFSTAÐUR.....	20
4.7 TÍMALENGD PRÓFS	20

1. SKIPULAG ÖKUNÁMS

1.1 Inngangur

Umferðarstofa setur námskrá fyrir hvern flokk ökuréttinda, að höfðu samráði við Ökukennarafélag Íslands. Samgönguráðherra staðfestir námskrá. Námskrá skal kveða á um þekkingu, hæfni og leikni sem umsækjandi þarf að hafa til að öðlast aukin ökuréttindi.

Nám til aukinna ökuréttinda skal fara fram í ökuskóla sem hefur starfsleyfi Umferðarstofu, sbr. reglugerð nr. 327/1998 um löggildingu ökukennara og starfsleyfi ökuskóla.

Námskrár til aukinna ökuréttinda eru sex, **námskrá fyrir grunnám** og fimm námskrár fyrir framhaldsnám, ein fyrir hvern flokk, **C, D, BE, CE/DE og réttindi á leigubifreið**.

Í námskrá fyrir grunnám eru fyrirmæli um tilskilið bóklegt nám til undirbúnings framhaldsnáms fyrir aðra flokka. Í námskrám fyrir framhaldsnám eru fyrirmæli um bóklegt og verklegt nám fyrir:

- flokk C, vörubifreið,
- flokk D, hópbifreið með réttindum til farþegaflutninga í atvinnuskyni,
- flokk BE, stór eftirvagn fyrir fólksbifreið,
- flokk (CE/DE), eftirvagn fyrir stór ökutæki og
- réttindi til farþegaflutninga í atvinnuskyni fyrir flokk B (leigubílaréttindi).

1.2 Meginmarkmið

Í allri kennslu og þjálfun ökunema sem sækja um aukin ökuréttindi skal hafa það að meginmarkmiði að neminn:

- sé fær um að stjórna stórum ökutækjum sem og bifreiðum til farþegaflutninga í atvinnuskyni með fullri árvekni og af færni, framsýni og öryggi.
- hafi innsýn í og skilning á hættum og erfiðleikum sem stjórnendur atvinnubifreiða mæta í umferðinni og á hvern hátt hann geti stuðlað að betri umferðarmenningu.
- þekki umferðarreglur til hlítar og þekki önnur laga- og stjórnvaldsfyrirmæli er lúta að umferð og ökutækjum.
- kunni góð skil á ökutækjum í þeim flokki ökuréttinda sem hann er að afla sér réttindi til að mega aka og að hann geti fylgst með því að þau sé í öruggu og lögmæltu ástandi og viti hvernig skuli bregðast við bilunum eða göllum sem upp geta komið.
- þekki ýmsa þætti er snerta starf ökumanna á vörubifreiðum, hópbifreiðum eða bifreiðum til farþegaflutninga í atvinnuskyni.
- þekki þá andlega og líkamlega þætti sem takmarka mannlega getu við akstur.
- sýni öðrum vegfarendum ábyrgð og tillitsemi, einkum þeim sem eru berskjaldaðir og varnarlausir í umferðinni. Að hann geri það að metnaðarmáli sínu að vera öðrum góð fyrirmynd í umferðinni.

Þessum markmiðum skal ná með því að nemi stundi fræðilegt og verklegt nám í ökuskóla áður en hann gengst undir próf.

Eftir að hafa sýnt fullnægjandi árangur í prófum hefur hann uppfyllt kröfur um nám og próf til að fá útgefin ökuréttindi til að stjórna bifreið sem er meira en 3.500 kg að leyfðri heildarþyngd, hópbifreið, eftirvagni þyngri en 750 kg eða bifreið til farþegaflutninga í atvinnuskyni (leigubifreið).

1.3 Skipan náms

Námi til aukinna ökuréttinda er skipt í **grunnám** og **framhaldsnám**.

Í **grunnámi** eru kenndar fjórar námsgreinar í alls 52 kennslustundir.

- Umferðarfræði (UF) – 12 stundir.
- Umferðarsálfræði (US) – 12 stundir.
- Bíltækni (BT) – 12 stundir.
- Skyndihjálpi (SK) – 16 stundir.

Eftir grunnám velur nemi þá braut í framhaldsnámi sem varðar þau auknu ökuréttindi sem hann vill öðlast.

Í **framhaldsnámi** eru þessar námsgreinar:

- Stór ökutæki (SÖ) - 32 stundir.
- Ferðafræði (FF) – 16 stundir.
- Eftirvagnar (EV) – 4 stundir.

Lágmarksfjöldi kennslustunda í fræðilegri og verklegri kennslu til aukinna ökuréttinda má sjá í meðfylgjandi töflu.

Réttindaflokkur	Framhalds nám	Fræðilegt nám alls	Verklegt nám
Vörubifreið flokkur C	SÖ 32	84	12
Hópbifreið flokkur D, farþegaflutningar í atvinnuskyni	SÖ + FF 48	100	12
Eftirvagn flokkur BE	EV 4	4	7
Eftirvagn flokkar CE eða DE	EV 4	88 (CE) 104 (DE)	7
Fólksbifreið flokkur B, farþegaflutningar í atvinnuskyni	FF 16	68	3

Hafi ökunemi öðlast ökuréttindi í flokki C eða D og vill bæta við sig nýjum flokki, D eða C eftir því sem við á, má meta fjóra verklega tíma inn í námið. Hann þarf því að taka a.m.k. 8 verklegar kennslustundir fyrir seinni flokkinn.

Í skipulagi náms til aukinna ökuréttinda er gert ráð fyrir að neminn hafi lokið námi til almennra ökuréttinda og sé handhafi gilds ökuskírteinis.

Ökunemi skal fá þann tíma til ökunáms sem hann þarf til að ná þeim markmiðum sem sett eru fram í námskránni. Miðað er við að hver kennslustund sé 45 mínútur að lengd. Gera verður ráð fyrir að margir nemi þurfi fleiri kennslustundir en hér eru tilgreindar til að ná markmiðum námskrár.

Ökuskóla er heimilt að fjölga kennslustundum umfram lágmarks kennslustundafjölda námsgreinar en slíkt er kröfum ökunámsins óviðkomandi og skal nemum gerð grein fyrir því að kennslustundafjöldi þeirrar námsgreinar sé meiri en námskrá gerir ráð fyrir.

2. FERÐAFRÆÐI

2.1 Markmið

Fjallað er almennt um farþegaflutninga, þjónustuhlutverk og ábyrgð bílstjóra, náttúruvernd, ferðamennsku, mjúkan akstur, rötun o.fl. Sérstök áhersla er lögð á ábyrgð bílstjóra á öryggi farþega sinna. Farið er yfir ákvæði í lögum og reglum um flutning farþega og sérbúnað bifreiða. Loks er fjallað um öryggismál og skyndihjálparifjuð upp og dýpkuð.

Námsgreinin er fyrir þá sem vilja öðlast rétt til að flytja farþega gegn gjaldi með fólksbifreið eða hópþifreið.

Að því er stefnt að neminn:

- þekki ákvæði í lögum og reglum um farþegaflutninga, búnað bifreiða til farþegaflutninga, náttúruvernd og skyldur bílstjóra.
- kunnir leiðir til að veita vandaða þjónustu og tileinki sér góða framkomu gagnvart farþegum sínum og öðrum.

2.2 Efnispættir

Þjónusta við farþega

- Venjur og reglur
- Rötun
- Náttúruvernd og ferðamennska
- Gjaldtaka af farþegum
- Erlend orð

Reglur um farþegaflutninga

- Reglur um farþegaflutninga í atvinnuskyni
- Aðbúnaður farþega
- Fjarskipti o.fl.

Slysavarnir og björgun

- Eldsvoðar og afleiðingar
- Björgunarstarf

2.3 Kennslumarkmið og prófkröfur

2.3.1 Þjónusta við farþega

Neminn skal kunna að veita farþegum góða þjónustu.

• Venjur og reglur

Neminn skal:

- kunna skil á góðum venjum og reglum um umgengni við farþega.
- tileinka sér jákvætt viðhorf í garð farþega.
- sýna skilning á mikilvægi liprar þjónustu við viðskiptavini og kunna að koma fram við farþega af kurteisni og einurð.
- gera sér grein fyrir tengslum vandaðrar þjónustu og viðskiptavildar í garð fyrirtækisins sem bílstjórinn vinnur hjá.
- kunna skil á góðum venjum og reglum um það hvernig á að umgangast sérstaka hópa farþega, svo sem skólabörn, aldraða og fatlaða.
- kunna úrræði til að leysa vanda sem upp kann að koma í samskiptum við farþega.
- tileinka sér það viðhorf að nauðsynlegt sé að vera vel fyrir kallaður og snyrtilega til fara við akstur með farþega.

• Rötun

Neminn skal:

- kunna að nota kort og kennileiti til að rata.

- *vita hvernig auðveldast er að rata um gatnakerfi höfuðborgarsvæðisins og annarra stórra þéttbýlisstaða.*
- *vita hvernig hann getur kynnt sér hvar ýmsar opinberar byggingar, sjúkrahús, söfn, veitingastaðir o.fl. staðir eru.*

- **Náttúruvernd og ferðamennska**

Neminn skal:

- *þekkja tilgang og staðsetningu friðlýstra svæða á Íslandi.*
- *vita hvað bílstjóri getur gert til að koma í veg fyrir spjöll á náttúru og umhverfi.*
- *gera sér grein fyrir skyldum og möguleikum bílstjóra til að tilkynna brot á náttúruverndarlögum.*
- *vita hvernig unnt er að kynna sér hvar á landinu landverðir og skálaverðir starfa.*
- *kunna skil á ferðamennsku sem atvinnugrein.*
- *gera sér grein fyrir hlutverki hópbifreiða og leigubifreiða í uppbyggingu ferðaþjónustu.*

- **Gjaldtaka af farþegum**

Neminn skal:

- *þekkja reglur um gjaldtöku af farþegum og skyldar reglur.*
- *kunna skil á reglum um ávísanir, greiðslukort og önnur greiðsluform sem ætla má að viðskiptavinir muni nota.*
- *kunna skil á tryggingum farþega.*

- **Erlend orð**

- *Neminn skal kunna skil á orðum úr erlendum tungumálum, einkum ensku, er ætla má að komi upp í starfi bílstjóra við farþegaflutninga, a.m.k. orð er varða öryggisatriði, tímaáætlun, ákvörðunarstað og fargjald.*

2.3.2 Reglur um farþegaflutninga

Neminn skal kunna skil á þeim atriðum er þarf að þekkja til að geta notað hópbifreið sem atvinnutæki og skilji tilgang ákvæða í lögum og reglum þar að lútandi.

- **Reglur um faregaflutninga í atvinnuskyni**

Neminn skal:

- *þekkja reglur um sérbúnað og merkingar hópbifreiða t.d. skólabifreiða og leigubifreiða.*
- *vita hverjar eru skyldur sérleyfishafa, bílstjóra og annarra er við farþegaflutninga starfa.*
- *þekkja skilyrði starfsleyfa og þær reglur sem gilda um þau.*
- *þekkja meðferð farmiða og skjala.*
- *þekkja reglur um öryggisbúnað ökumanns og farþega s.s. notkun öryggisbelt og sérstaks búnaðar fyrir börn.*
- *þekkja helstu atriði laga og reglugerða um farþegaflutninga.*

- **Aðbúnaður farþega**

Neminn skal:

- *þekkja reglur og góðar venjur um aðbúnað farþega, upphitun, loftræstingu, reykingar, hreinlæti og þess háttar í bifreiðum til farþegaflutninga.*
- *þekkja reglur um neyðarútganga, slökkvitæki, sjúkrakassa og annan öryggisbúnað bifreiða.*
- *vita hvernig á að rýma bifreið á sem skemmstum tíma.*
- *kunna aðferðir við „mjúkan akstur“ á bifreiðum til fólksflutninga og rækti með sér viðhorf um að slíkur akstur sé nauðsynlegur í farþegaflutningum.*

- **Fjarskipti o.fl.**

Neminn skal:

- *kunna grundvallaratriði er varða fjarskipti í farþegaflutningum, svo sem um notkun farsíma, talstöðva og leiðsögukerfa.*
- *þekkja eðlilegar venjur er varða notkun útvarps og sjónvarps, og kunna að nota þessi tæki á öruggan og lögmæltan hátt.*

2.3.3 Slysavarnir og björgun

Neminn skal rifja upp og auka þekkingu sína í slysavörnum og skyndihjálpi í þeim tilgangi að geta sem bílstjóri við farþegaflutninga brugðist skynsamlega við á slysstað.

- **Eldsvoðar og afleiðingar**

Neminn skal:

- *kunna skil á orsökum eldsvoða í bifreiðum og vita hvernig unnt er að koma í veg fyrir slíka eldsvoða.*
- *kunna skil á mismunandi gerðum slökkvitækja og notkun þeirra sem eru í bifreiðum.*
- *kunna skil á eldfimum efnum í bifreiðum.*
- *vita hvað ber að gera til að koma í veg fyrir reykeitrún og hvernig á að bregðast við afleiðingum hennar.*

- **Björgunarstarf**

Neminn skal:

- *þekkja uppbyggingu björgunar- og leitarkerfis á Íslandi og vita hvernig á að koma beiðnum um aðstoð til skila.*
- *vita hvernig á að ná sambandi við neyðarlínu, lögreglu, björgunarlið eða almannavarnir.*

- *vita um viðbragðsaðila s.s. heilsugæslu.*
- *kunna að undirbúa vettvang fyrir björgun.*

2.4 Efnistöð

Áhersla skal lögð á skilning á því að farþegaflutningar eru þjónustustarf þar sem bílstjórar gegna veigamiklu hlutverki. Þjónusta og flutningur farþega lýtur að nokkru öðrum lögmálum en flutningur farms og því þarf hér að útvíkka efni um þjónustu sem farið er yfir í umferðarsálfræði.

Í kafla 3.3.2 er fjallað um reglur um farþegaflutninga. Mikilvægt er að neminn geri sér grein fyrir að aðbúnaður farþega þurfi að vera í fyrirrúmi. Einnig þurfi akstur að vera mjúkur og að farþeginn fynni sig öruggan.

Gert er ráð fyrir að neminn hafi lokið fullgildu námskeiði í skyndihjálpi áður en ferðafræði er kennd. Í kafla 3.3.3 er fjallað um björgunarstarf í þeim tilgangi að dýpka og bæta þekkingu nemans í sérstökum aðstæðum sem bílstjóri í farþegaflutningum gæti lent í. Leggja ber ríka áherslu á ábyrgðarhlutverk atvinnubílstjórans í farþegaflutningum.

3. VERKLEG KENNSLA

3.1 Meginmarkmið

Eftir kennsluakstur skal neminn:

- *sýna leikni í að stjórna fólksbifreið í umferð við fjölbreyttar og krefjandi aðstæður með sem mestu öryggi, framsýni og í samræmi við fyrirmæli umferðarlaga og reglna.*
- *þekkja og geta metið hættur sem og vísbendingar um aðsteðjandi hættur í umferðinni og bregðast rétt við þeim.*

- *kunna að útfæra umferðarlög og reglur við hagnýtar aðstæður (þ. e. í umferðinni) og geta með eigin orðum útskýrt ákvæði í lögum og reglugerðum er snerta umferð og búnað ökutækja.*
- *sýna getu í hagnýtum atriðum, svo sem eftirliti með slithlutum og forðabúrum.*
- *temja sér mjúkann akstur þannig að sem best fari um farþega.*

3.2 Almennar ábendingar til ökuskóla

Í kennslumarkmiðum og prófkröfum hér á eftir eru sett fram lágmarksviðmið sem ökunemar þurfa að standa skil á. Ökuskólar og ökukennarar skulu gera vandaða áætlun um kennsluakstur almennt og aðlaga hana síðan að þörfum hvers nemanda eftir því sem námi hans vindur fram til að markmið um þekkingu, leikni og færni náist. Hver verkleg kennslustund skal undirbúin af kennara með nema þannig að ljóst sé hvað sé verið að þjálf. Á sama hátt ber að meta árangur hvernar kennslustundar. Kennslustundir í akstri ber að skrá jafnóðum í ökunámsbók.

Kennslustundir skulu vera að lágmarki 3.

Bent skal á að akstursreynsla nemenda tryggir að ekki þarf að æfa allt frá grunni eins og í undirbúningi undir próf til almennra ökuréttinda á bifreið. M.a. þess vegna er mikilvægt að kennsluáætlun sé miðuð við þarfir hvers einstaklings. Akstursreynsla á öðrum gerðum ökutækja á að tryggja að nemandi þekki umferðarlög og reglur, geti metið áhættu, þekki umferðarmerki, vegmerkingar, hljóðmerki, ljósmerki o.s.frv.

Ökukennari þarf undir öllum kringumstæðum að kanna skilning nemans á umferðarlögum, -reglum og áhættumat sérstaklega út frá beitingu þessa við raunverulegar aðstæður í umferðinni. Kennsluáætlun skal miða við þessi markmið.

3.3 Kennslumarkmið og prófkröfur

Við aksturskennslu fyrir farþegaflutning í avinnuskyni, leigubifreið, skal leggja áherslu á að neminn sýni mjög góða þekkingu og hæfni í akstri. Neminn geri sér grein fyrir þeirri ábyrgð sem fylgir akstri með farþega og líti á akstur í umferð sem félagslegt samspil við aðra vegfarendur.

3.3.1 Öryggisskoðun ökutækis

Neminn skal undirbúa ökutæki og framkvæma tæknilegt eftirlit með tilliti til umferðaröryggis. Hann skal sýna fram á að hann geti ekið af öryggi verið m.a. fær um að:

- *stilla sæti baksýnisspeglar, öryggisbelti og höfuðpúða ökumanns ef um slíkt er að ræða.*
- *athuga hvort eftirfarandi sé í lagi: hjólbarðar, stýri, hemlar, ljós, glitaugu, stefnuljós og hljóðmerkjabúnaður.*

3.3.2 Sérstakar leikniæfingar

Neminn skal þjálfður í sérstökum æfingum þar sem lögð er áhersla á umferðaröryggi og nákvæmni. Hann skal vera fær um að:

- *taka beygju aftur á bak fyrir horn, úr beinni stöðu og aftur í beina stöðu, snúa við á vegi.*
- *ganga frá bifreið á öruggum stað, með öruggum hætti og án hættu fyrir umhverfi.*

3.3.3 Akstur í umferð

Neminn skal m.a. vera fær um að:

- *aka út úr stæði, aka af stað eftir að hafa numið staðar í umferð og aka út úr heimreið.*

- *aka eftir beinum vegum, mæta ökutækjum sem koma úr gagnstæðri átt, þar á meðal við þröngar aðstæður.*
- *aka í beygjum.*
- *aka um allar gerðir gatnamóta, að þeim og yfir þau og útúr.*
- *breyta akstursstefnu: beygja til hægri og vinstri, skipta um akrein.*
- *aka inn á eða út af vegum með mismunandi leyfðan hámarkshraða, aka inn í umferð frá aðrein, aka inn á frárein.*
- *aka fram úr öðrum ökutækjum í umferð, aka meðfram hindrunum, til dæmis ökutækjum sem hefur verið lagt, láta önnur ökutæki í umferðinni aka fram úr.*
- *aka um sérstök umferðarmannvirki s.s. biðstöðvar fyrir strætisvagna, gangbrautir, upp og niður langar og brattar brekkur, þrönga vegi, jarðgöng o.fl.*
- *hemla mjúkt og nauðhemla.*
- *aka á malarvegum og þjóðvegum við mismunandi aðstæður.*
- *gæta viðeigandi varúðarráðstafana þegar farið er inn í eða út úr leigubifreið, hún stöðvuð eða henni lagt.*
- *sýna aksturshætti sem stuðla að hagkvæmni í rekstri ökutækisins og verndun umhverfis vegna mengunar.*

Í öllum atriðum hér að ofan er miðað við að þau geti átt sér stað í margbreytilegri umferð. Neminn skal sýna mikla leikni, þekkingu og framsýni um leið og fyllsta öryggis er gætt og allar nauðsynlegar varúðarráðstafanir eru viðhafðar.

4. PRÓFLÝSING

4.1 Prófferlið

Tilgangur ökuþrófs er að meta hvort próftaki búi yfir þeirri þekkingu, hæfni og leikni sem áskilin er til að hann geti stjórnað hlutaðeigandi ökutæki af nægu öryggi og til að fá útgefið ökuskráteini.

Ökuþróf til aukinna ökuréttinda skiptist í tvo hluta; fræðilegt þróf og verklegt þróf.

Umsækjandi skal hafa staðist fræðilega prófið áður en verklegt fer fram. Hann skal hafa staðist verklega prófið áður en sex mánuðir eru liðnir frá því hann stóðst fræðilega prófið.

Að loknu hverju prófi tilkynnir prófdómari próftaka hvort hann hafi staðist þróf. Að jafnaði skal upplýsa próftaka strax að loknu prófi um þær villur sem hann gerði í prófinu.

Standist próftaki ekki þróf má hann gangast undir þróf að nýju að viku liðinni.

4.2 Fræðilegt þróf

Fræðilegt þróf er framkvæmt í tveimur áföngum. Í fyrri áfanga er prófað á vegum ökuskóla úr atriðum námskrár í umferðarfræði, umferðarsálfræði, bíltækni og skyndihjálp. Neminn þarf að standast slíkt þróf og ljúka viðeigandi námsgreinum framhaldsnáms til að gangast undir seinni áfanga þrófsins sem er opinbert þróf á vegum Umferðarstofu.

Nánari upplýsingar um opinber fræðilegt þróf má finna í námskrá fyrir grunnnám í kafla 7.3.

4.3 Verklegt próf

Tilgangur verklegs prófs er að komast að raun um hvort próftaki hafi þá þekkingu, athygli og færni sem þarf til að stunda farþegaflutninga í umferð af fullu öryggi fyrir hann sjálfan, farþega hans og aðra vegfarendur án stuðnings ökukennara.

Í upphafi prófs kannar prófdómari skilríki próftakans og útskýrir hvernig prófið gengur fyrir sig. Hann fer yfir staðfestingar og skýrslur um nám í ökunámsbók og kannar ástand prófbifreiðar ef ástæða þykir til.

Verklega prófið er tvíþætt, munnlegt próf og aksturspróf. Próftaki þarf að standast munnlegt próf áður en aksturspróf getur hafist. Að loknu verklegu prófi gefur prófdómari áritun sína til staðfestingar á því að próftaki hafi staðist próf.

Óheimilt er að notast við túlk í verklegum prófum til farþegaflutninga í atvinnuskyni.

4.3.1 Munnlegt próf

Í munnlegu prófi er að kannað hvort próftaki hafi þá þekkingu á gerð og búnaði ökutækisins og skilning á hlutverki ökumanns leigubifreiðar að hann geti

- undirbúið akstur af öryggi.
- greint galla eða bilanir er fram kunna að koma og máli skipta um öryggi.
- haldið henni þannig við að ekki verði um óeðlilegar bilanir að ræða sem gera hana óörugga í akstri eða auka verulega rekstrarkostnað hennar.

Prófdómari leggur fyrir munnlegt próf af spjaldi sem próftaki dregur.

Munnlegt próf er lagt fyrir próftaka í eða utan við bifreið á undan akstursprófi. Í munnlegu prófi skal spyrja próftaka um efni er varða stjórnþæki, öryggisbúnað og farþegatengd atriði.

Eftirfarandi atriði skal próftaki geta svarað spurningum um eða eftir atvikum sýnt hvernig eigi að framkvæma:

- Mælaborð, stjórnþæki og annan búnað við vinnustöð ökumanns
- Öryggisbúnað ökumanns og farþega
- Ýmsar almennar reglur um leigubifreiðar og sérbúnað þeirra
- Heppilegar aðferðir við að hleypta farþegum út

Prófið tekur ekki minna en fimm til tíu mínútur og samanstendur af fimm spurningum. Próftaki skal svara þeim öllum rétt en stenst próf þótt svar við tveimur spurningum sé ekki fullkomið. Próftaka er strax tilkynnt niðurstaða munnlegs prófs.

4.3.2 Aksturspróf

Að stöðnu munnlegu prófi fer aksturspróf fram samkvæmt próflýsingu og undir stjórn prófdómara.

Í akstursprófi má prófdómari eingöngu hafa afskipti af stjórn bifreiðar af umferðaröryggisástæðum. Hann skal eftir því sem unnt er láta próftaka ótruflaðan en fylgjast þeim mun betur með akstursháttum hans, gæta að hvort hann fer eftir umferðarreglum og hvort hann ekur af fyllsta öryggi miðað við aðstæður. Prófdómari skal fylgjast með öllum vísbendingum um athygli og framsýni próftakans í umferðinni og viðbrögðum hans við hugsanlega aðsteðjandi hættum. Nauðsynlegar ábendingar og fyrirmæli ber prófdómara að gefa greinilega og í tæka tíð þannig að próftaka gefist ráðrúm til að skilja þær og fara eftir þeim. Prófdómari má ekki gefa fyrirmæli sem leiða myndu til brota á umferðarreglum ef hlýtt væri.

Í akstursprófi er prófað úr atriðum sem koma fram í verklegum hluta kennslu, *kennslumarkmið og prófkröfur*, en þau atriði tengjast:

- undirbúningi aksturs og frágangi bifreiðar,
- tæknilegri leikni á bifreið og
- hæfni í umferðinni, öryggi, tillitssemi við aðra vegfarendur og fylgni við umferðarreglur.

Hafi próftaki staðist prófið undirritar próftaki og prófdómari prófgögn þar að lútandi. Fullfrágengin ökunámsbók verður eftir í höndum prófdómara.

4.4 Prófbifreiðin

Við aksturspróf skal nota viðurkennda kennslubifreið sem próftaki leggur til. Bifreiðin má ekki vera merkt eða auðkennd sem kennslubifreið. Bifreiðin skal vera þrifaleg og með gilda skoðun. Fylgja skal fyrirmælum í III. viðauka reglugerðar um ökuskráteini, nr. 501/1997, um ökutæki sem notuð eru til ökukennslu og við verklegt próf.

4.5 Prófdæming

Einn prófdómari er í munnlegu prófi og akstursprófi sem stjórnar prófi og dæmir það. Próftaki má vera viðbúinn því að fleiri aðilar á vegum Umferðarstofu sitji sem farþegar í bifreið meðan á akstursprófi stendur.

Við mat á villum í verklegu prófi skal unnið eftir viðmiðunarkvarða akstursprófa. Viðmiðunarkvarðinn er gerður í samráði við Ökukennarafélag Íslands og segir til um hvað telst villa og hversu alvarleg hún er.

Við matið skal prófdómari huga sérstaklega að því hvort próftaki aki af færni og gætni, í samræmi við stærð og gerð hópbifreiðarinnar, sýni framsýni og athygli og taki tillit til annarra í umferðinni. Með þessu móti er hægt að meta aksturinn í heild og prófdómari á að taka tillit til þessa í heildarmati á próftakanum. Þetta tekur til aðlögunarhæfnis og einbeitingar (öryggis) í akstri. Ennfremur til þess að taka tillit til ástands vegar, veðurskilyrða, til annarrar umferðar,

hagsmuna annarra vegfarenda (einkum þeirra sem minna mega sín) og þess að vera við öllu búinn.

4.6 Prófstaður

Akstur í umferð skal fara fram við sem fjölbreyttastar aðstæður á vegum í dreifbýli og þéttbýli sem og götum í þéttbýli með mismunandi leyfðum hámarkshraða. Taka skal mið af því að skilyrði til aksturs séu dæmigerð fyrir þá erfiðleika sem geta orðið á vegi ökumanna.

4.7 Tímalengd prófs

Lengd prófsins og vegalengdin, sem farin er, skal vera nægileg til að hægt sé að meta þá hæfni og hegðun sem mælt er fyrir um í námskrá þessari.

Próftími miðast við 55-60 mínútur. Aksturstími í umferð má aldrei vera skemmri en 45 mínútur. Til aksturstíma í umferð má ekki telja tíma sem varið er til annarra þátta s.s. móttöku próftakans, undirbúning ökutækisins, tæknilega athugun á ökutækinu með tilliti til umferðaröryggis (öryggiseftirlit), munnlegt próf, sérstakar æfingar né kynningu á niðurstöðu verklega prófsins.

Innihald og áfangar bóklegs náms til aukinna ökuréttinda Viðmiðunartafla

Taflan sýnir fjölda kennslustunda í bóklegu námi til aukinna ökuréttinda. Hver kennslustund er 45 mínútur að lengd. Gert er ráð fyrir að bóklegu námi til almennt á ökuréttinda (flokkur B) sé lokið.

Skamm- stöfun	Námshæðir Námsgreinar	C Vörubíll	D Hópbíll	L Leigubíll	BE/CE/DE Eftirvagn
UF	Umferðaræði	12	12	12	
US	Umferðarsálfæði	12	12	12	
SK	Skynndhjálp	16	16	16	
BT	Biltækni	12	12	12	
SÖ	Stór ökutæki	32	32		
FF	Ferðaræði		16	16	
EV	Eftirvagnar				4
	Kennslustundir alls:	84	100	68	4
	Kennslustundir í akstri:	12	12	3	7

Umferðarstofa, Borgartúni 30, 105 Reykjavík

Sími: 580 2000 - fax: 580 2003

Vefsíða: www.us.is - netfang: okuprof@us.is